

# XANLAR BƏŞİROVU KİM TANIMIR?

*O, bu gün milli rəqs sənətinin dərin bilicisi və əsl təbliğatçısıdır*



**Əhsan Rəhmanlı, tədqiqatçı, sənətşünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru**

(Əvvəl qəzetin 32-ci sayında)

Oradakı zabitlər məni eşitmək belə istəmədilər və heç yaxına da buraxmadılar. Birdən Murtuz Quliyevi orada gördüm və qışqırdım:

- Yoldaş general.

O, mənə tərəf döndü: - Hə, sənətkar, sənən?! Nə oldu, səni yoxladılar?

- Bəli, yoldaş general, mənə məktub verib bura göndərdilər.

Bələliklə məni hərbi ansambla qəbul etdi. 1977-1979-cu illərdə orada xidmət etdim. Həmin ansamblla SSRİ-nin müxtəlif bölgələrində və Afrikada səfərlərdə olduq”.

Xanlar dünya şöhrətli, sevimli müğənnimiz, SSRİ xalq artisti Rəşid Behbudovla da birlikdə çalışmışdır. 1977-ci il, əsgər getməzdən əvvəl Dövlət Mahnı Teatrının rəqs qrupunun rəhbəri Yulana Əliksiyeva Xanları dəvət edib deyir ki, bize rəqqas lazımdır, fikrin nədir? O, Xanları teatrın bədii rəhbəri R.Behbudovun yanına aparır. Söhbət zamanı Xanların əsgər çağrıldığını bilən Rəşid müəllim yanındakılara deyir: “Bəlkə, bunu əsgərlərdən saxlatdırıq?” Sonra əlavə edir: “Bəlkə qartalı əsgərlərdən saxlatdırıq düzgün deyil. Get hərbi xidmətə, qayıdır gəlib bizimlə çalışsan”.

Xanlar əsgəri xidmətdən qayıdır 1979-1986-ci illərdə R.Behbudovun rəhbərlik etdiyi teatrda işləyir. Xanların fikirlərində: “Burada çalışmaq maraqlı, adsanlı olduğu qədər də çətin və məsuliyyətli idi. Müntəzəm məşqlər, konsertlər, tez-tez səfərlər... Repertuarda birləkdə də, ayrıca solo şəklində də çıxışlarım olurdu. Rəqslərimiz bütün ölkələrdə alqışlarla qarşılanırdı. Demək olar ki, bütün dövlətlərdə bizim milli rəqslərə xüsusi maraq var. O dövrədə elə idi, indi də elədir. Bunlar rəqslərimizin quruluşundakı məzmunlu sijətdən, qüdrət və əzəmətdən xəber verir. 1979-cu ilin oktyabr, noyabr aylarında 30 gün səfərdə olduq və hər konsertimiz uğurla tamamlandı. İsvəçərə (1980), Almaniya Demokratik Respublikası (1982, 1985), Pakistan Nepal, Bangladeş, Belçika, Hindistan (1983), Əlcəzair və Tunisdə (1984) maraqlı və zəngin proqramlarla konsertlərimiz oldu. Bu uğurlu səfərlərdə müğənnilər Baba Məmmədov, Mübariz Tağıyev, Kəmalə Rəhimli, Rəşidə Rəşid, ustad kamança ifaçısı Habil Əliyev, tarzən Ramiz Quliyev də bizimlə olublar”.

X.Bəşirov keçdiyi məhsuldar, zəngin və maraqlı dolu sənət yolu xatırladıqca fərəh və qürur hissi keçirir rəqs sənətimizin dərin bilicisi, fədaisi, zəngin quru-

lusucusu Əlibaba Abdullayevin xidmətinə dəyər verir və ustadi bir an da onun dilindən düşmür.

Sual: - Mahnı və rəqs ansamblında rəqslərin quruluşlarını kim verirdi?

Cavab: - Əvvəla, indiyə qədər səhnəyə qoyulan bütün milli rəqs quruluşları Əlibaba Abdullayevindir. O, bu sahədə nadir, əvəzolunmaz bir mütxəssis olub, necə ki, indiyə qədər əvəz edən yoxdur.

Qeyd: “Əlibaba Abdullayev 1935-ci ildə yaradılan rəqs ansamblına qəbul edilərkən 20 yaşı olub. Sonrakı fəaliyyətini Azərbaycan Dövlət Mahnı və Rəqs Ansamblında davam etdirib. Filarmoniya yaradılarkən ora cəlb edilən ilk peşəkar rəqqaslarımızın nümayəndlərindən olub. “Şələqoy” rəqsinə oynamağıını görüb onu dövlət ansamblına qəbul ediblər. O zaman ansamblın baletmeysteri Qəmər Almazadə olub. Qəmər xanim “Mirzəyi” rəqsinə quruluş verib. Ə.Abdullayevin burada

və digər rəqs kollektivlərində uzun illər baletmeyster olub. Onun bütün rəqs quruluşları səviyyəli, məzmunlu, süjetli və çoxşaxəlidir. O, 1942-ci ildən başlayaraq 200 rəqs quruluşu verib. Başqa xalqların rəqslərinə verdiyi quruluşların sayı 25-dir. Səmərəli çalışan, böyük zövq sahibi olan, istədiyi aşib daşan, sənəti ürkəkdən sevən bu insanın Azərbaycan filmlərində 29 rəqs quruluşu var. Onun yetirmələri sayagəlməzdir. Yetrimələrindən dünyasını dəyişmişlər də çoxdur. Lakin bu gün geniş fəaliyyətdə olanlar da az deyil. Doğrudan da o, hamının ustادı olub.

X.Bəşirov demişkən: - İndiyə qədər milli rəqs sənətimizdə neyə nail olmuşuqsa, ona borcluyuq”. Elə Xanlar da Əlibaba müəllimin ən layiqli yetirməsi və davamçısıdır.

Xanlar Azərbaycan Dövlət Rəqs Ansamblında da oynamışdır. Həmin kollektivdə onun fəaliyyəti 1986-1996-ci illərdə olub və daim nəzər-diqqəti cəlb. O zaman repertuarda Ə.Abdullayevin quruluşları olan “Qarabağ”, “Nazələmə”, “Yallı”, “Çobanlar”, Fərhad Vəliyevin quruluşunda “Xəyal”, “Cəngi”, “Şələqoy” rəqslərində və “Yallı”da solist olub.

Fərhad Vəliyevin hazırladığı “Xəyal” fəsəfi rəqsdır. Odur ki, bu barədə geniş fikir bildirmək istərdik. F.Vəliyev haqqındakı jurnal və qəzet məqaləmdə oxuculara söz vermişdi ki, gələcək yazılarında bu rəqsin fəsəfi anlamı ilə onları tanış edəcəyəm. Verdiyim sözü indi yerinə yetirirəm.

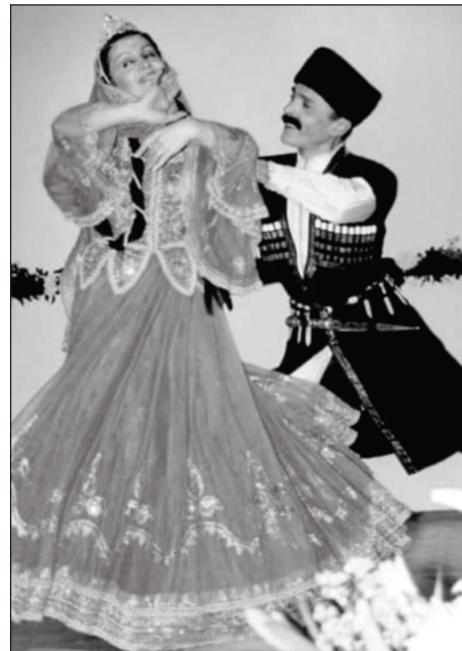
F.Vəliyev bu rəqsi dahi şair Nizaminin “Gözüm aydın gözümə surəti canan görünür” rədifi qəzəli üzərində qurub. Bu əsərdə Xanların tərəf-müqabili Cəmilə Bayramova (haz. x.a.) olub. Xəyal-rəqsdəki əsas qəhrəman oğlandır. Əsərin quruluşunda insan sevgi, insan zaman, məkan məfhümləri, yuxu-xəyal, gerçəklilik, yaxud bunların cəm halında bir-biri ilə əlaqəsi var. Bütün bunların dərki kontekstində fəsəfi fikirlərlə əhatələnmiş intellektual tutumlu bir əsər olaraq “Xəyal” böyük maraq yaradırdı.

Rəqs-əsərdəki yuxu-xəyalda sanki obrazın (oğlanın) ruhsal aləm vasitəsi ilə sevgilisini görmək istəyi, xəyalı, şüuraltı fikirlərlə görüntülər, həyatdakı, varlıqdakı kimi təsvir var. Obrazın iç dünyasına, təhtələşür yaşantılarına nüfuz etmək “Xəyal” rəqs-əsərdə rejissor-baletmeysterin əsas qayosi olduğu üçün ifaçılar da bu ideyaya xidmət edərək, bu övgüata köklənib, bu əhvala qovuşaraq həqiqi obraz yaratmışlar. “Xəyal”da X.Bəşirovun yaratdığı obraz inandırıcı, təsirli və məntiqli olduğu üçün quruluşu baletmeystri sevincək və qane etmiş, tamaşaçıları ilgiləndirmişdi. Xəyalı düşüncələrlə dolu bu rəqs insanın daxili aləminə, hissələrə təsiri ilə seçilirdi. Bu rəqs-tamaşaçada musiqi seçimi də ümumi uğura xidmət edir. Burada ssenarı müəllifi də, rejissor da, musiqi tərtibatçısı

da quruluşçu-baletmeyster özü idi. Rəqsin musiqisi də dərin məzmunlu, təsirlidir. Hacı Xanməmmədovun yaradıcılıq çeşməsindən sözüllüb gələn bu musiqi rəqsin fəlsəfəsini gücləndirir. Xanlar Bəşirov və onun tərəf műqəbili rəqsin musiqisini dərindən duyaraq əsl sənət nümayiş etdiriridər. Bu quruluşda X.Bəşirov tam şəkildə özünü unutmuş, obrazda daxil olmuş və əsərin qəhrəmanına çevrilə bilmüşdir.

Quruluşda süjet, məzmun yetərincə dolğun və düşündürücüdür və bədiilik məziyyətləri cəhətdən zənginliyi ilə diqqət çəkir. F.Vəliyev Nizami şeirinə quruluş verərək X.Bəşirovun və C.Bayramovanın ifaçılığı ilə əsl səhnə əsəri yaradaraq mövzunun bədii həllinə nail olmuşdur. Əsərin baş rolunun öhdəsindən layiqincə gələn X.Bəşirov ifaçılıq bacarığı ilə, qayəni duyub, məhəbbət hissələrini tərənnüm etməklə əsl və inandırıcı obraz yarada bilib.

Rəqs-əsərdə hərəkətlər fəlsəfi cəhətdən xarakterizə olunur və hər bir nüans



xüsusi məna daşıyır. Məzmun, mahiyyət və dərin fikir etibarilə bu əsər doğrudan da fəsəfi anlam aşılıyır. Rəqsin ardıcılılığı ümumi fəsəfi-estetik harmoniya təşkil edərək baletmeysterin zəngin yaradıcılıq təxəyyülünü və ifaçıların ustalığını ortaya qoyur.

“Xəyal”la bağlı Xanların fikirləri: “Qəribə hissələr yaşadım, həsrəti duydum, obrazda daxil olaraq səsli sevgi yaşadım, həyəcanlandım, saçımın tükləri qabarır, biz-biz olurdu. Bu rolda özüm deyildim. Əlbəttə, obrazda gira bilməsəydim, rolum inandırıcı təsir bağışlamaz, rəqsin uğuru təmin olunmazdı...”

Xatırlayıram ki, Rusiyada səfərdə olarkən, konsertdən sonra bir nəfər yaxınlaşdır dedi: “Mən sadə adamam, sürücü işləyirəm. Siz oynadığınız bu rəqsdə elə obraz yaratdırıñ ki, mənim gənclik ilərim, sevgi yaşadığım dövr yadına düşdü”. Bu fakt özü sübut edir ki, “Xəyal” əsl əsər kimi meydana çıxıb. Çünkü burada tamaşaçı inamı var.

X.Bəşirovla müsahibə zamanı dedim: Əlibaba müəllimin qurduğu “Çobanlar” rəqsi məşhur olmaqla bərabər, süjet xətti, maraqlı məzmunu, çevikliyi və möhtəşəmliliyi ilə uzun illər səhnədən düşməyib. Burada coşqun hissələr tərənnüm olunur. Cavab verdi: “Onun hər mövzuda rəqsləri var; kişi, qadın, idman, əmək, əşyalarla rəqslər və s. mövzularda. “Çobanlar” texniki və çətin rəqsdır. Çok gözəl də süjeti var. Musiqisi də çox zəngindir. Əvvəl “Çoban bayatı” çalınır, sonra “Cəngi” səslenir. Daha sonra C.Cahangirovun “Mahur-hindi” muğamı əsasında bəstələdiyi oynaq musiqi xüsusi məzmun və doğmaliq yaradır. Ümumiyyətlə milli rəqs əsərimizdən danışarkən söhbət mütləq

Ə.Abdullayevə gəlib çıxır. Onun qurdüğü “Neftçilər” rəqsi var. Bunu 1960-ci ildə yaradıb. Əlcəzairdə səfərdə olanda oynayıblar”.

Haşıye: “Ə.Abdullayevin qurdüğü rəqslərdə milli kolorit həmişə üst qatda olub. Onun rəqs sənətinə bədii baxışının daim uğurlu nəticələri, ecazkar səviyyəsi olub. O, rəqs sənəti estetikasına öz üslubunu, təxəyyülünü və fikrindən sözüllüb gələn bədii çalarları da əlavə edirdi. Bu ustad bilirdi ki, səhne əsərlərində bədii ləşmə olmalı, bədii prinsiplər şərtləndirilməlidir. Əlbəttə, bütün bunlara əməl etməklə əsl sənət nümunələri yaratmaq mümkündür. Əlibaba müəllim də yaradırdı, rəqslərimizə can verərək onlara səhne həyatı bəxş edir və sənət əsərinə çevirirdi”.

Xanlar Bəşirov “Cəngi” Dövlət Estrada-Folklor ansamblında da çalışıb. O, 1991-2000-ci illərdə “Cəngi”də solist olaraq böyük uğurlara imza atıb və kollektivin aparıcı qüvvəsinə çevrilib. Xanları dinləyirəm: “Doğrudan da bu ansamblın da uğurlu işləri olub. Rəhbər Qəhrəman Nəsirov idi. 1994-cü ildən “Cəngi”nin rəhbəri Xumar Zülfüqarova oldu. “Cəngi”də işləyərək, yenidən Dövlət Rəqs Ansamblına da qayıtdım və 1996-ci ilə qədər burada çalışdım. Həmin ildə “Cəngi”nin rəhbəri Rafiq Əzizov oldu. 1998-2002-ci illərdə isə bu ansambla mən rəhbərlik etdim. Maraqlı işlərimiz oldu. 1 saat 10 dəqiqəlik zəngin programımızı “Speca” televiziyası çəkdi və dəfələrlə efirə verildi”.

Xanlar Bəşirov ömrünü rəqs sənətinə həsr edən, səmərəli və çox uğurlu fəaliyyəti ilə seçilən sənət adamı kimi göz qarışısındadır. Sənət onun varlığı, düşüncəsi, eşqi, hünəri, səhne işə zövq aləmi, yaşam tərzi, həyatı və varlığıdır. O, peşəkar ansamblarda çalışmaqla yanaşı, özfəaliyyət kollektivləri ilə də mühüm və səmərəli işlər qurub.

Onu dinləyirəm: “Xəzər Universitetində tələbələrdən ibarət özfəaliyyət rəqsləri yaradaraq 15 il rəhbərlik etmişəm. Rəqqas tələbələrimizdən peşəkar rəqs sənətinə gedənlər də oldu. Tələbələr ansamblında Ə.Abdullayevin quruluşunda “Gənclik”, “Nazələmə”, “Yallı-Zorxana”, öz quruluşunda “Yallı”, “Qazaxı”, “İgidlər”, “Şəki” rəqslərini və R.Hacıyevin musiqisinə “Azərbaycan suitası”ni hazırladı. Xarici ölkələrə səfərlərimiz oldu. Bu ansambl ölkə daxilində və ondan kənarda tam peşəkar səviyyədə çıxış edirdi”.

Xanlardan soruşanda ki, “Yallı”nı necə hazırlamışdır, belə cavab aldı: “Ən qədim rəqslərimizdən olan “Yallı”ların hər birinin özünəməxsus hərəkətləri var. Xəzər Universiteti tələbələri ilə “Yallı” hazırlayarkən müxtəlif “Yallı”lardan götürülmüş hərəkətlərdən istifadə etdim və nəticədə möhtəşəm bir iş alındı”.

Sual: - Rəqs hərəkətlərinin adları, terminlər barədə nə deyə biləsiniz.

Cavab: - Azərbaycan rəqslərinə hərəkətlər çox olsa da, terminlər azdır. Məsələn, təksillə, qazma, çaxmaq, atmalar, ayaq burcumaları, şələqoy yeri, qazaxı yeri, süzmələr, kəsmələr, xeyli əl hərəkətləri (həm əllərin açıq vəziyyəti, həm də yumulu şəkildə, yumruqlarla), çirtmalar, el calmalar, duruşlar (vəziyyət), dönmələr, fırlanmalar, çökəmələr, tullanmalar, döymələr. Bunları birləşdə sinxron etmək üçün kollektivlər və ya tək ayaq altındakı baş barmaqla təksillədə, döymələrdə və s. mütləq barmaqların səsi eşidilməlidir. Səs eşidilmirsə, deməli hərəkət düzgün icra olunmayıb. Bir daha o fikro qayıdırıram ki, Azərbaycan peşəkar rəqs məktəbinə Ə.Abdullayev yaradıb.

**(Davamı 10-cu səhifədə)**

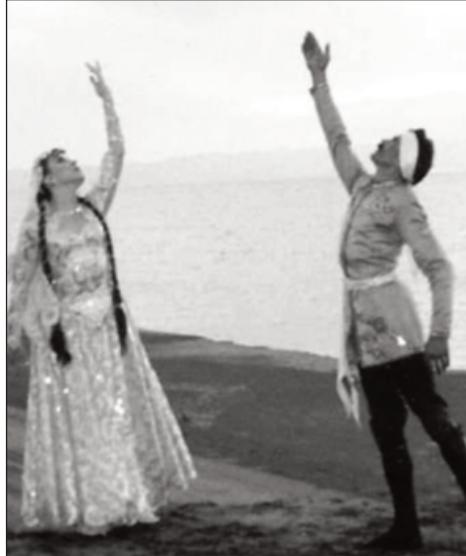
# XANLAR BƏŞİROVU KİM TANIMIR?

(Əvvəli 9-cu səhifədə)

Qadın rəqslərində yerişlər, süzmələr var. "Yallı"lardə, "Qavalla rəqs", "Nəlbəkilerlə rəqs" və digərlərində ayaq hərəkətlərindən istifadə olunur. Açıq-saçlı geyimlərlə qadın rəqslərinin səhnəyə çıxarılmasına yol vermək olmaz. Son zamanlar belə hallara daha çox rast gəlirik. Bunlar milli rəqslərimizə tam yaddır. Rəqslərimizdə adət-ənənə, abır-ismət, nəcib hissələr, ümumiyyətlə milli-mənəvi dəyərlər var axı...

Azərbaycan rəqs məktəbi nümunələrində əşyalarla rəqslər də özünə mühüm yer tutur. Bunlar ötən əsrərdən bizi gəlib çıxan yadigarlardır. Bir vaxtlar səhnəmizdə "Stəkanlarla rəqs"imiz də var idi. Bu barədə Xanlar müəllimdən soruştum.

X.B.-Dövlət Mahnı və Rəqs Ansamblı yaradıldığı ilk dövrədə həmin rəqsini Qəmər Almaszadə qurub. Adını çəkdiyinizi və "Vağzalı-Mirzəyi" rəqsinə sonralar Əlibaba müəllim quruluş verib. Həm tek, həmdə kütłvi rəqslərdə bunları Əminə Dilbazi oynayıb. "Stəkanla rəqs" çox çətinidir. Elə etmək lazımdır ki, stəkandan çay dağılmışın. Əslində keçmişdə stəkanın içində çay deyil, şərbət olmuşdur. Xanımlar şərbət paylayıblar. Çay qaynardır, tökürlər və əl-ayağı yandırıv. Səhnədə isə soyuq çayla oynanılır. Rəqs zamanı hər əldə iki stəkan içi dolu olmalıdır, həm də ritmə bir-birinə vurularaq ritmə uyğun səs çıxarılmalıdır. Səslər eşidilməlidir. Bu rəqsin ən mahir ifaçıları Əminə Dilbazi və Zitta Babazadə olub. Həmin rəqsin quruluşunu 1974-cü ildə Ə.Abdullayev verib və o zaman 4 ay işləyərək küsüb gedib. Daha doğrusu küsdürüb'lər. O, "Bahar rəqsi"ni də kütłvi rəqs kimi qadınlar üçün qurub.



C.Cahangirovun zənginçalarlı, qəlb oxşayan, ruhu tərpədən müsiqisi ilə bahar əks olunur, gül-ciçək dərirlər, bir-birlərinin üstünə su çiləyirlər, gül baxçaları, ciçəklərin açılıb-yumulması təsvir olunur. Əlibaba müəllim rəqs qurmaqdə o qədər mahir idi ki, rəqslərin rəsmləri canlı şəkildə göz öünüə gəlirdi.

Xanlar müəllim bütün ömrünü Azərbaycan rəqsinə həsr etmiş, sənətə sədəqət amalı ilə yaşamış, bu sənətin inkişafı yollarında mühüm işlər görmüşdür. Hazırda bu sahəyə öz töhfələrini bəxş etməkdədir. Onun fikirlərindən: "2007-ci ildə Mərdəkan mədəniyyət sarayında oğlanlardan ibarət "Azərbaycan qartalları" rəqs ansamblı yaratmışam. Ansambl müxtəlif ölkələrə festivallara və digər tədbirlərə dəvətlər almışdır. Belçikanın Lüksenburg, Brüssel, 28 may Respublika günü

münasibətilə isə Beringem şəhərlərində (2010), Avropa Şurasının Azərbaycanın daimi nümayəndəliyinin dəvətinə əsasən "Novruz" bayramı münasibətilə konsertlərde (2013) olmuşdur. 2013-cü ildə Mahaçkalada da çıxışlarımız oldu. Həmin festival "Vatan" ansamblının 25 illiyinə həsr edilmişdi. Buraya Qafqaz xalqlarının bütün rəqs ansambları gəlmişdilər. Biz orada "Yallı-Zorxana" oynadıq. 2013-cü ildə Türkiyənin İzmir şəhərinə qonaq dəvət olunduq. Rəqslərimiz böyük maraqla qarşılandı. Elə bu uğurun neticəsi olaraq 2014-cü ildə Türkiyə, Efiopiya və Ruminiyada keçirilən festivallara dəvət alındıq. Bütün rəqslərimiz maraqla seyr edildi. Həmin ilin avqust ayında Şotlandiyada "Aberdim festivalı"nda çıxış etdik. Festivalın sonunda, "Qala konsert"də biz "Çobanlar" rəqsinə oynadıq. Bu çox böyənildi və sensasiya yaratdı. 2015-ci ildə Rusyanın Krasnoyarsk şəhərində keçirilən festivala getmişik. Hər il bu festival keçirilir və hər dəfə Qafqaz xalqlarından biri təmsil olunur. Biz də öz mədəniyyətimizi təmsil etdik. Həmin şəhərin Azərbaycan diasporu nəzdində orada yaşayış Səadət Qarayeva "Odlar yurdı" rəqs ansamblı yaradıb. Bizi onlar dəvət etmişdilər. Adını qeyd etdiyim ansambl bizim məşqlərimizi və konsertlərimizi izləyərək öyrənirdilər. Bizim ora getməyimiz hər mənada mühüm əhəmiyyət kəsb elədi.

2016-cı ilin may ayında Bakıda təşkil olunan Q.Almaszadə adına Beynəlxalq rəqs müsabiqəsində "Azərbaycan qartalları" birinci yeri tutub".

Göründüyü kimi X.Bəşirov milli rəqs sənətinin inkişafı və daha geniş şəkildə təşəkkül tapmasında xidmətləri ilə seçilir.

O, 1991-ci ildə əməkdar artist fəxri adı ilə təltif olunub.

X.Bəşirov 2016-cı ildən Dövlət Rəqs Ansamblında baletmeyster kimi fəaliyyət göstərir. Xanlar müəllim və xalq artisti, baletmeyster, solist Rüfət Xəlilzadə bu ansamblın bədii rəhbəri və baş baletmeysteri, Rusyanın xalq artisti, professor, çəçen xalqının nümayəndəsi Dikalı Müzakayevlə birlikdə səmərəli çalışmışlar. Onlar əvvəlki rəqs quruluşlarının bərpasına nail olaraq yeni program hazırlamışlar. Dövlət Rəqs Ansamblı 2017-ci ildə Bakıdakı H.Əliyev sarayında, Rusyanın paytaxtı Moskvada, 2018-ci ildə Türkiyənin İstanbul şəhərində möhtəşəm konsert programı ilə çıxış etmişdir. Elanlarda qeyd olundur ki, 30 il sonra Azərbaycan Dövlət Rəqs Ansamblı yenidən iki hissəli programla Türkiyədə çıxış edir. Programdakı kütłvi rəqslərdə X.Bəşirov və R.Xəlizadənin solo ifaları da xüsusi əhəmiyyət daşımışdır. Hazırda bu ansamblın bədii rəhbəri R.Xəlilzadədir.

Bu il xalq artisti, professor, ustad xanəndə Arif Babayevin Opera və Balet Teatrında keçirilən 80 illik yubileyində Dövlət Rəqs Ansamblı "Cənclik" adlı kütłvi rəqslə çıxış edərkən X.Bəşirovun solo ifası gur alqışlarla qarşılandı. 61 yaşı sənətkar bu rəqsdə həqiqətən gənclik eşqi ilə ifa göstərdi. Onun rəqsində möhtəşəmlik, gənclik təravəti, sevinc, hərarət, oyilməzlik, cəsarət, mərdlik, şücaət tərənnüm olunur.

Məqalə müəllifi kimi bildirirəm ki X.Bəşirovla birlikdə "Milli rəqs sənəti" adlı tədqiqat işini tamamlayaraq dərs vəsaiti kimi bu yaxınlarda nəşrinə nail olmaq arzusundayıq.